

Na osnovu člana 14 Zakona o akademskom integritetu ("Službeni list CG", broj 17/19) Etički komitet, na sjednici od 23. aprila 2021. godine, donio je

ETIČKI UKLOP

Cilj Etičkog uklopa

Član 1

Cilj ove povelje jeste osiguravanje, unapređenje, zaštita i promocija akademskog integriteta i prevencija od svih oblika kršenja akademskog integriteta u skladu sa Zakonom o akademskom integritetu ("Službeni list CG", broj 17/19).

Etički uklop je skup načela, smjernica i pravila kojima se promovišu ljudske, intelektualne i akademske slobode, kao i odgovorno ostvarivanje prava u naučnom, nastavnom, umjetničkom i stručnom radu. Povelja obuhvata etički okvir koji sadrži ključne vrijednosti kojima se ustanove visokog obrazovanja moraju rukovoditi u svojoj djelatnosti, kao i načela i smjernice za poštovanje i ostvarivanje akademskog integriteta.

Ova povelja obavezuje sve članove akademske zajednice koju čine akademske osoblje određeno posebnim zakonom i studenti.

Etički okvir

Član 2

Visoko obrazovanje i naučno istraživanje kao djelatnost kao osnovne djelatnosti ustanova visokog obrazovanja i naučno istraživanja tih ustanova (u daljem tekstu ustanova), moraju se obavljati uz poštovanje etičkih vrijednosti. Etički okvir obavljanja tih djelatnosti čine:

1) Težnja za istinom u potrazi za znanjem u kojoj ključnu ulogu imaju ustanove. Ona podrazumijeva kritičko razmišljanje koje istovremeno ispunjava zahtjeve integriteta.

2) Sloboda predavanja i istraživanja sastavni je dio akademske slobode. To je neophodna pretpostavka ostvarivanja težnje za istinom u obrazovanju i nauci. To zahtijeva i nezavisnost u odnosima sa profesionalnim kontaktima i partnerima. Obaveza je ustanove i svakog člana akademske zajednice da poštuje ovu slobodu.

3) Predanost i odgovornost prema akademskoj zajednici, društvu i životnoj sredini proizlaze iz javnog mandata povjerenog ustanovama. Akademska sloboda ide zajedno sa odgovornošću prema zajednici u kojoj su ustanove zainteresovane strane. Član akademske zajednice koristi resurse ustanove pri čemu prednost imaju osnovni ciljevi, misija i javna svrha osnivanja i postojanja ustanova.

4) Poštovanje pojedinca postavlja ustanovama zadatak da zaštite svakoga ko doprinosi njihovoj obrazovnoj i istraživačkoj misiji, bilo kao zainteresovana strana ili kao subjekt. To zahtijeva pravedan odnos prema različitim članovima akademske zajednice, uključujući i ljude ranjive po bilo kom osnovu.

Načela i smjernice za profesionalno ponašanje član 3

Etiki koji okvir naveden u prethodnom članu proizlazi iz prirode i cilja djelatnosti koje ustanove obavljaju, kao i dužnosti i prava koja važe za sve članove akademske zajednice. Na njemu se zasnivaju i iz njega proizlaze određena načela i smjernice za ponašanje članova te zajednice (čl. 4 do 11 ove povelje).

Načelo objektivnosti član 4

Traganje za istinom u skladu s načelom objektivnosti nije moguće bez kritičkog razmišljanja. Ustanove podstiču diskusiju i raspravu o znanju koje stvaraju i prenose.

Stvaranje i prenošenje znanja zahtijeva kompetentnost, kritičko posmatranje činjenica, eksperimentisanje, upoređivanje i suprotstavljanje gledišta i relevantnih izvora kao i otvorenost za inovacije i kreativnost. To u velikoj mjeri zavisi od metoda i postupaka koji garantuju objektivnost, nepristrasnost i autentičnost. Iznošenje i zastupanje različitih mišljenja predstavlja značajan doprinos potrazi za istinom, bez ikakvog isključivanja izražavanja kritičkih stavova i uz istovremeno poštovanje mišljenja pojedinca.

Predrasude i pristrasnost bilo koje vrste ne smiju da utiču na objektivnost u akademskim, istraživačkim, administrativnim, poslovnim i upravljačkim djelatnostima članova akademske zajednice.

Načelo akademske estetosti član 5

Akademska estetost zasniva se na samostalnosti i ličnom integritetu u naučnom, obrazovnom i stručnom radu, kao i poštovanju tuđeg rada i djela.

Bavljenje obrazovnim radom i naučnim istraživanjem zahtijeva integritet koji se odražava u potrazi za znanjem člana akademske zajednice, u tumačenju i primjeni rezultata i u strukturiranju njegovog ili njenog istraživanja. Ovaj zahtjev zabranjuje bilo koji oblik falsifikovanja podataka i plagijarizma. Rad (naučni, stručni ili umjetnički) za koji nadležni organ utvrdi da je plagijat smatra se ništavim, kao i ocjene, nagrade, zvanja i titule koje je bilo koje lice steklo na osnovu takvog rada. I drugi oblici kršenja akademskog integriteta utvrđeni zakonom i opštim aktom ustanove suprotni su načelu estetosti. Zadatak je članova akademske zajednice da imaju moralnu osudu i odgovornost (pored postojećih pravne odgovornosti) kada je u pitanju plagijarizam i drugi oblici kršenja akademskog integriteta.

Doprinos bilo koga ko je učestvovao u koncipiranju, planiranju i izvođenju istraživačkog projekta ili sadržaja određenog oblika nastave biće prepoznat u duhu pravdičnosti. Na istinačin, studenti moraju jasno naznačiti doprinos drugih u njihovom radu. Ustanova je dužna da u toku trajanja studija, a posebno na početku prve godine svih nivoa studija koje organizuje upozna studente sa pravilima akademskog integriteta, pravilima za korištenje radova drugih autora, odnosno pravilima citiranja i navođenja tih radova.

Načelo slobode u nastavi i istraživanju

Član 6

Ustanove garantuju akademsku slobodu nastave i istraživanja u okviru polja nastave ili sektora djelatnosti koje je definisala ustanova. Ova sloboda je od suštinskog značaja za razvoj, razmjenu i prenos znanja, kao i za inovacije i kreativnost.

Akademski sloboda rađava i određene obaveze. Ona se ostvaruje u skladu sa zakonima, propisima o studiranju, predviđenim dužnostima i nadležnostima. U oblastima praktične nastave uzimaju se u obzir i specifična ograničenja profesionalne strukture. Vršenje akademske slobode podliježe vrijednostima ove povelje i standardima koji iz nje proizlaze.

Akademski sloboda je usko povezana sa individualnom nezavisnošću i integritetom. Prihvatanje poklona, usluga ili drugih pogodnosti je nespojivo sa tom nezavisnošću i integritetom. Ukoliko je to dozvoljeno zakonskim i drugim propisima, mora se poštovati obaveza transparentnosti.

Član akademske zajednice dužan je da obavijesti ustanovu o činjenicama ili situacijama koje bi mogle pokazati povezanost interesa ili stvoriti sukob interesa, bilo materijalne ili nematerijalne prirode.

Svaki pojedinac koji je član akademske zajednice podliježe u svom radu obavezi lojalnosti ustanovi.

Načelo odgovornosti

Član 7

Ustanove su odgovorne za svoj doprinos kulturnom, socijalnom, ekonomskom, tehnološkom i ekološkom razvoju društva. One garantuju prijenos znanja u skladu sa stvarnošću i profesionalnim potrebama svijeta sutrašnjice koriste i odgovarajuće nastavne metode. Ustanove poštuju standarde i postupke koji važe za njihovu djelatnost u oblasti visokog obrazovanja i naukoistraživačkog rada.

Ustanove moraju procijeniti posljedice svojih postupaka i biti u stanju da izvještavaju o njima. Načelo odgovornosti obuhvata i načelo predostrožnosti koje im nalaže preispitivanje svrhe svoje djelatnosti i potencijalne posljedice te djelatnosti za društvo, a naročito za životnu sredinu.

Posebna pažnja se mora posvetiti pojedincima koji su predmet istraživanja u društvenim, biološkim i medicinskim naukama kako bi se osigurala njihova nezavisnost i lični integritet i kako bi se obezbijedilo da budu zaštićeni od otkrivanja podataka koji bi im mogli naškoditi. Istraživanja zasnovana na eksperimentima koja uključuju živa bića sprovode se u striktnoj saglasnosti sa etičkim principima i zakonskim propisima koji važe za njihovo preduzimanje.

Članovi akademske zajednice će savjesno i pažljivo koristiti resurse koje imaju na raspolaganju, bili oni javni ili ne, i opravdati njihovu racionalnu i transparentnu upotrebu. Pri tome će se uzdržavati od prevarnih ili neasnih radnji.

Načelo otvorenosti

Član 8

Rezultati istraživanja članova akademske zajednice treba da su dostupni javnosti i naučnicima i akademskim mrežama. Članovi akademske zajednice promovišu javnu razmjenu znanja sa najširim publikom. Ukoliko ovo direktno ne

prejudicira njihove nau noistraživa ke aktivnosti, oni nastoje da obezbijede da sadržaj bude što dostupniji nau noj i umjetni koj zajednici.

Prikupljanje, obrada, upotreba i prijenos podataka podliježu transparentnim procedurama u skladu sa zakonom i drugim propisima kroz koje se obezbje uje poštovanje pojedinca, interes ustanova i društva u cjelini.

Poštovanje li nosti pojedinca

lan 9

Ustanove promovišu princip jednakih mogu nosti. Zabranjuje se bilo kakva diskriminacija zasnovana, izme u ostalog, na osnovu pola, etni kog ili socijalnog porijekla, genetskih karakteristika, vjerskih uvjerenja, politi kog mišljenja, pripadnosti odre enoj naciji ili nacionalnoj manjini, invaliditeta, starosti, seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, kako u obavljanju nastave i istraživanja tako i u odnosima unutar akademske zajednice. Posebna pažnja i zaštita bi e posve eni pojedincima u položaju vulnerabilnosti.

Zabranjeno je svako seksisti ko ponašanje ili psihi ko ili seksualno uznemiravanje.

Ustanove, zajedno sa svim lanovima akademske zajednice, posve ene su njegovanju radnog okruženja u kojem se prema ljudima postupa jednako i s poštovanjem, bez obzira na položaj, dužnost ili hijerarhijski položaj. Ustanove promovišu podsticajno radno okruženje i klimu povjerenja zajedno sa profesionalnim razvojem i li nim ostvarenjem pojedinaca. O ekivanja lanova akademske zajednice moraju se jasno saopštiti i u initi sve da se mogu i sukobi brzo riješe. Odgovornost je svih da obezbijede da se uspostavi i održava istinska kolegijalnost, omogu avaju i izražavanje razli itih gledišta i kritiku u me usobnom poštovanju i priznavanju prava drugih da izraze svoje mišljenje.

Isti duh pravi nosti i poštovanja primjenjuje se na postupke imenovanja, ocjenjivanja i zapošljavanje lanova akademske zajednice. Ovi postupci se zasnivaju na kriterijumima koji se odnose na kvalifikacije i sposobnosti svakog pojedinca. Tamo gdje postoje ekvivalentne kvalifikacije, prednost se daje pojedincu koji pripada nedovoljno zastupljenom polu. Ovaj duh pravi nosti odnosi se i na disciplinske postupke i odluke.

Poštovanje pojedinca garantuje svim lanovima akademske zajednice pravo na pravi nu naknadu za njihov rad, opis njihovih odgovornosti i povremene razgovore u cilju procjene njihovog rada na osnovu transparentnosti i u skladu sa odgovaraju im procedurama, uklju uju i i zaštitu li nih podataka.

Poštovanje li nosti studenata

lan 10

Ustanova je dužna da obezbijedi svim studentima na elno iste mogu nosti za sticanje i unapre enje znanja. U ostvarenju navedene svrhe, studentima se prenose specijalizovana znanja najvišeg kvaliteta koja su zasnovana na na elima i eti kom okviru ustanovljenim ovom poveljom, kao i na poštovanju li nosti studenta što podrazumijeva i vrednovanje kreativnosti i originalnosti dostignutih u toku studiranja kao i poštovanje akademske slobode i nezavisnosti studenata u prosecu sticanja i unapre enja znanja.

Organizacija i sprovo enje ispita moraju da garantuju da se prema studentima postupa pošteno na osnovu objektivnih i nepristrasnih kriterijuma.

Poštovanje pravnih normi i etičkih vrijednosti član 11

Članovi akademske zajednice poštuju zakone i propise koji se na njih odnose. Također, njih obavezuju i vrijednosti, načela i pravila koje sadrži ova povelja. Ustanove moraju pokazati svoje poštovanje prema tim vrijednostima, načelima i pravilima i u svojim ugovornim odnosima sa trećim stranama.

Rok za donošenje akata član 12

Ustanove visokog obrazovanja su dužne da usklade svoja akta sa ovom poveljom u roku od šest mjeseci od dana njenog stupanja na snagu.

Stupanje na snagu i usklađivanje akata ustanova član 13

Ova povelja stupa na snagu 1. juna 2021. godine